

Z DENÍKU ŠAŠKOVA

Léta vykoupení našeho tisícího čtyřstého šedesátého pátého, toho dne, který následuje po svátku svaté Kateřiny Panny (26. listopadu), vydal se pan Lev na cestu.

[Vyjel z Prahy s dvaapadesáti koňmi a s jedním komorným vozem. Ze šlechty měl s sebou pány Jana Žehrovského z Kolovrat, Buriana ze Švamberka, šlechtice Acháce Frodnara, Pětipeského, Miroše, Poláka, Knysta (?), Indersyze (?), jakož i tři pážata, mezi nimi jednoho panského synka, a jiné vybrané šlechtické služebnictvo.]*

První noc strávil v Plzni. Vyzpovídal se tam s celou družinou ze svých hříchů. Druhou noc jsme zůstali na nocleh v Teplé v klášteře a odtud jsme potom jeli dále

* V hranatých závorkách jsou doplňky z textu Tetzlova, v kulatých závorkách jsou vysvětlivky autora této knihy.

do Chebu, kde jsme opět zůstali na noc. Z Chebu se jelo do Neustadtu (na Lesní Nábě), odtud do Bayreuthu, kteréžto město náleží markraběti braniborskému a leží ve Fojtlandu, z Bayreuthu pak dále do Gräfenbergu a odtud do Norimberka.

[V Norimberku sebe a všechno své služebnictvo oblekl v mnohé zlatohlavé i sameťové šuby s perlovými rukávy. S sebou měl také vlastní kuchaře, šafáře a hofmistra a ve všem zachovával knížecí mrav. V Norimberce dal mne po mých přátelích velmi žádat, abych s ním jel. I slíbil jsem mu to. Několik dní také ležel v mém domě a činil přípravy. Potom jsem pana Lva požádal, aby s sebou vzal Gabriela Muffla s jedním koněm a mne s dvěma.]

V Norimberku jsme pobýli dva dny . . .

Potom jsme nocovali v Koblenci, městě biskupa trevírského. Toto město oblévá z jedné strany řeka Mosela a z druhé Rýn, do něhož se Mosela pod městem vlévá. Na druhém rýnském břehu jsou naproti městu dva hrady, také poddané témuž biskupovi. [Tu jsme z nouze musili sednout na vodu, protože náš pán byl ze všech stran varován. A jeli jsme tak na dvou lodích až do Kolína.]

Z Koblence jsme na lodích dopluli ke Königsteinu, hradu ležícímu blíže Rýna, a potom k Mayenu (neleží přímo na Rýně), což také jest hrad strmící nad Rýnem. Za Mayenem jsme potom nocovali v Englichiu (Ingelheim?), což také jest město u Rýna (je západně od Mohuče, projeli jím asi dříve), a odtud jsme se dostali k Andernachu a stále po Rýně k Hammersteinu. Odtud jsme se plavili dále kolem hradů Rheinecku a Ruhburgu, kolem Linze a Crony, hradu Starbergu, městečka Rheinbachu, hradů Siebergu, Drachenfelsu a Godesbergu, města Bonnu a hradu Radischbergu.

Všechna tato města a hrady se naskytují těm, kdo jedou po Rýně do Kolína. V Kolíně jsme zůstali osm dní . . .

[Kolíňané darovali panu Lvovi víno ve džbánech. Kolínský biskup pozval pana Lva a všechny jeho šlechtické druhy, vystrojil mu skvělou hostinu a choval se k němu velmi laskavě. Zůstali jsme tam několik dní, protože v Kolíně žije jistý pán z Čech jménem Burian ze Švamberka, který prokazoval panu Lvovi velikou čest a sezval mu mnoho hezkých paní.]

Čtvrtého dne se druhové našeho pána zúčastnili v Kolíně turnaje: Jan Žehrovský s Frodnarem a Tetzl z Gräfenberga s jedním z družiny kolínského biskupa. Žádný z nich, když se srazili, nespadol s koně. Toho dne, kdy bylo uspořádáno toto divadlo, pan Lev kázal sezvati vznešené paní a dívky. Sešlo se jich takové množství, že jsem jich ještě nikdy neviděl tak mnoho jako na této hostině. Při hostině byly provozovány všelijaké hry a tance. Přitom žádaly paní a dívky pana Lva, a také biskupovým jménem ho uctivě prosily, aby kvůli biskupovi zatančil se svými druhy tance, jak se tančí u nás doma. Když pan Lev svolil a začal řídit tance, čtyřadvacet mladíků v plné zbroji a s pochodněmi v rukou zahájilo tanec. Před těmito ozbrojenými šlo čtyřadvacet jiných, také s pochodněmi v rukou. Když byly tance skončeny, dostal pan Lev veliká jídla a nápoje darem. A potom ho s celou jeho družinou dívky a paní uctivě doprovodily až do domu, kde byl ubytován. Kolín jest město dosti veliké, oblévané z jedné strany řekou Rýnem a z druhé vyhlížející do utěšené roviny . . .

Za Hertogenboschem se začíná Brabantsko, země vévody burgundského. Je to město rozlehlé, uprostřed velikých bažin nebo mořských zálivů, na rovině, a přístup k němu je toliko ze dvou stran. Rozkládají se totiž ony bažiny na jedné straně v šířce dvou mil a na straně druhé ještě mnohem širěji. V tu stranu, kde není voda, jest cesta na několik mil písčítá. Kolem města jest hojnost mlýnů poháněných větrem...

(V Bruselu.) Příštího dne dal mladý vévoda (Karel Smělý, syn vévody burgundského Filipa Dobrého) vyhlásiti turnaj, aby ten, kdo by se ho chtěl účastniti, přijel na určené místo. Když se sjeli, dívali jsme se na jejich způsob klání. Utkávají se, pobodše koně, s přehradou mezi zápasníky, ale dřevci používají velmi tenkých. Ten pak, kdo jich zláme největší počet, dosahuje slávy vítězství...

Když byly tyto hry skončeny, vévoda poslal o třetí hodině noční (v 7 h. 30 min.) k Janovi Žehrovskému, aby k němu přišel s několika staršími z české družiny, kteří by chtěli zápasit. On že jim každému určí protivníka. Přijel tedy pan Jan s několika druhy, které si podle svého vybral, na hrad. Když jsme potom přišli do síně, kde byl vévoda s třemi vévodkyněmi, burgundskou, klevskou a gelderskou, a s jinými vznešenými ženami a pannami, přistoupili k Janu Žehrovskému vévodovi služebníci a oznámili mu, aby se připravil k zápasu, protože jejich protivníci brzy přijdou... Když však se pan Jan optal, jak budou zápasit, zdali nazí nebo v prošívaných kabátech, odpověděli, že se podle tamějšího zvyku zápasí v kabátcích, že však pod pas, totiž za nohy, chytati není dovoleno, jinak však že jest každému dovoleno, aby svého protivníka povalil na zem jak chce.

Když se zápas započal, zápasník nikterak nemohl odolat panu Janovi. Třikrát ho pan Jan povalil na zem. Mezi diváky to vzbudilo veliký podiv. Povídalo se totiž, že ve všech zemích vévody burgundského není možné najíti siláka jemu rovného, že až do toho času nebyl v zápase přemožen ještě od žádného člověka a že za to mimo obyčklý plat dostává ročně pět set zlatých. Teď však že tento plat patrně ztratí, když byl třikrát přemožen. Po tomto zápase vévoda povolal k sobě pana Jana, oděného toliko kabátcem, ohmatal mu všechny údy, nohy, ruce, prohlédl mu celé tělo a velmi se divil, že jeho zápasník byl poražen. Potom se pana Jana optal, zdali s sebou nemá nějakého šlechtice. On že by proti němu postavil skvělého protivníka, jednoho hraběte. Pan Jan měl s sebou jistého Kevarda, a ten když potom zápasil s oním hrabětem, povalil ho třikrát na zem.

Potom k vévodovi přistoupil Šašek a pravil mu: „Nejjasnější kníže, prosím, aby mi Vaše Výsost přidělila protivníka, jakého mi uzná rovným.“

Vévoda, když to slyšel, rozkázal zavolat jistého člověka, aby s ním zápasil. Když jsme se chytili do křížku, poprvé jsem ho povalil na zem. Když však vévoda poručil, abych se s ním utkal ještě jednou, padl jsem na zem tak prudce, že jsem mohl ducha vypustit. Po tomto zápase dal vévoda přinést víno a cukroví. Bylo ho po zemi rozsypano jistě za několik zlatých. Mně však nabízely vévodkyně tolik vína, že jsem se jenom stěží dostal domů, protože jsem se opil.

Druhého dne po těchto zápasech klál pan Lev na dvoře vévody burgundského s Janem Žehrovským. Srazili se s tak žhavou myslí, že pan Lev zlomil své dřevce o prsa pana Jana. Ale žádný z nich nebyl tím nárazem s koně svržen. A tu poprosil pan

Jan našeho pána, aby mu dovolil zlomit k počtě přihlízejících vznešených paní a panem své dřevce. Když k tomu pan Lev přivolil, pobodl Jan Žehrovský koně ostruhami, namířil dřevcem do zdi, právě pod okno, z něhož se díval vévoda s manželkou a s jinými vévodkyněmi, a vrazil dřevcem do zdi tak prudce, že kůň tím nárazem dosedl na zadek. Někteří z vévodových dvořenínů hned přiběhli a zjišťovali, není-li pan Jan přivázán k sedlu, protože tak prudkým nárazem nespádl s koně. Tu však pan Jan pobodl koně podruhé a dřevce zlomil, vůbec nijak se při tom nezraniv. Bylo to pokládáno za veliký div, neboť u nich je zvykem utkávat se v kolbách (tupých kopích) vždycky tak, že mezi jezci je postavena přehrádka. Přemnozí lidé chodili potom denně na to místo a povídali si, že pan Jan není z toho pokolení lidí, které teď žije na zemi, nýbrž z pokolení dávných obrů.

Když potom bylo po utkání, vévoda kázal přinésti zbraně, kterými zápasili, a ptal se, zdali u nás doma všichni užívají v turnajích takových zbraní. A potom dodal:

„Vy si je berete na hry, kdežto v nás vzbuzují veliký podiv. I pro otcovraha by bylo přespříliš přísným trestem vybojovat takový zápas. Tak si hraješ se životem, jako bys ani žít nechtěl.“

Klálí totiž jenom v prošívanicích, což tamní lidé ještě nikdy neviděli. Po souboji panstva se utkali také naši dvořané Frodnar s Tetzlem. Oba zůstali bez hnutí v sedle a Frodnar seskočil po zápase s koně tak, jak byl, v plné zbroji, vůbec se neopřev o třmeny, ku podivu velikého množství lidí...

Z Brugg jsme jeli dále do Dunkirch (Dunkerque). Také toto město je poddáno vévodovi burgundskému. Tam jsme poprvé přišli k moři, neboť město leží na mořském břehu. Opevněno jest tak silně, že se mu nemůže vyrovnat žádné jiné z měst vévody burgundského, ačkoliv pod jeho vládou je čtrnáct zemí. Může totiž býti na všech stranách kolem dokola zatopeno mořskou vodou, aby přístup k němu byl uzavřen na dálku dvou mil. Za příznivých větrů vysílá toto město na lov přes sto lodí, které naloví veliké množství ryb. Ani zajců jsme kolem žádného města v tom kraji nikde nespátřili tolik jako u Dunkirch. Druhého dne jsme viděli, jak tam chytají ryby na návnadu položenou na suchu. Dělalí to taktó: Když se totiž voda při mořském odlivu vzdálí jednu nebo dvě míle od břehu, zanechá tam po sobě široký pruh suché země, a na tu pak rybáři nakladou návnadu na ryby. Když potom zase přijde příliv a voda opět stoupá, všechna ta místa se zalijí vlnami, ryby berou na vnadidla a tak se chytají...

Z města Dunkirch, jehož hradby jsou oblévány mořem, jsme přišli do Graveling, města vzdáleného od Dunkirch tři míle a položeného u moře v močálech. Z Graveling jsme se dostali dále do Calais vzdáleného tři míle, ležícího na mořském břehu a poddaného králi anglickému. Půl míle za tímto městem se končí Flandry. Kdo chce plouti do Anglie, musí vyplout z tohoto města. Když jsme tam přišli, musili jsme čekat celých dvanáct dní na větry, které by vanuly do Anglie...

Pan Lev opatřil loď a vtáhli do ní všech šestatřicet koní. V noci přišel vítr, takže jsme mohli vyplout. Vytáhli jsme tedy plachty a odrazili od země. Ale když jsme z přístavu vypluli na širé moře, loď dostala velikou díru a nateklo do ní tolik vody, že koně v ní stáli až po břicho. Tehdy nám Pánbůh dopřál to štěstí, že se vítr obrátil, takže jsme mohli plouti nazpět. Kdyby se nebyl vítr obrátil, byli bychom všichni utonuli...

Tak jsme byli z moře zahánáni nazpět a musili jsme se vrátit do Calais. Měli jsme přitom neobyčejné štěstí a všichni ti, kdo tuto naši příhodu viděli, se velmi divili. Říkali totiž, že již sto let se nikomu nepoštěstilo tak jako nám.

Zůstali jsme opět několik dní v Calais, opatřili jsme si novou loď a čekali jsme na vítr. Jednoho dne konečně nám Pánbůh dal štěstí, že jsme měli vítr, takže kapitán chtěl jeti a vyplul hned s lodí z přístavu. I musil pan Lev vsednout do loďky a plouti k veliké lodi. Vtom se přihnal silný víchr a postihla nás nehoda, takže jsme se málem utopili a jenom s velikou námahou jsme se dostali na velikou loď. A kdyby ho pan Jan Žehrovský a Gabriel Tetzl nebyli zachránili, byl by se pan Lev, když chtěl vylézt na loď, utopil. Plavili jsme se potom za veliké bouře, a moře dělalo panu Lvovi a jiným druhům tak zle, že leželi na lodi jako mrtví.

Když jsme se, vstoupivše třetího dne po té nehodě opět na loď, blížili k Anglii, uviděli jsme vysoké hory plné vápna, jehož již není třeba v ohni pálit. Z dálky vypadají jakoby pokryty sněhem. Poblíž nich stojí hrad (doverský), postavený zlými duchy, tak pevný a mocný, že mu v žádné křesťanské zemi nenajdeš rovna. Když jsme propluli kolem těchto hor a toho hradu, dojeli jsme k městu Sandwichi. Leží u moře a lze odtud po lodích plouti do mnoha zemí. A je to první anglické město vyskytující se na tom pobřeží.

Tam jsem poprvé uviděl námořní lodi, návy, galeje a šalupy. Návy se říká takovým lodím, které jsou poháněny jenom větry a plachtami. Galej je taková loď, která je poháněna vesly; některé mají i přes dvě stě veslařů. Tento druh lodí má znamenitou velikost i délku a může plouti za větrů příznivých i protivných. Užívá se jí nejvíce v námořních válkách a vejde se do takové galeje i několik set lidí najednou. Třetí druh je tak zvaná šalupa, také dosti veliká. Ale ničemu jsem se nepodivoval tak velice jako námořníkům, jak ležli na stožár, jak předpovídali příchod větrů i vzdálenost a jak již předem určovali, které plachty mají být roztaženy a které spuštěny. Jednoho námořníka jsem mezi nimi viděl tak hbitého, že sotva by bylo možné někoho s ním srovnávat.

V Sandwichi mají takový obyčej, že celou noc chodí s loutnaři a s trubači a s velkým křikem oznamují, jaký právě vane vítr. Kupci to slyší, a když je hlášeno, že vane vítr pro ně příznivý, vyšedše vsedají na lodi a odplouvají do svých zemí.

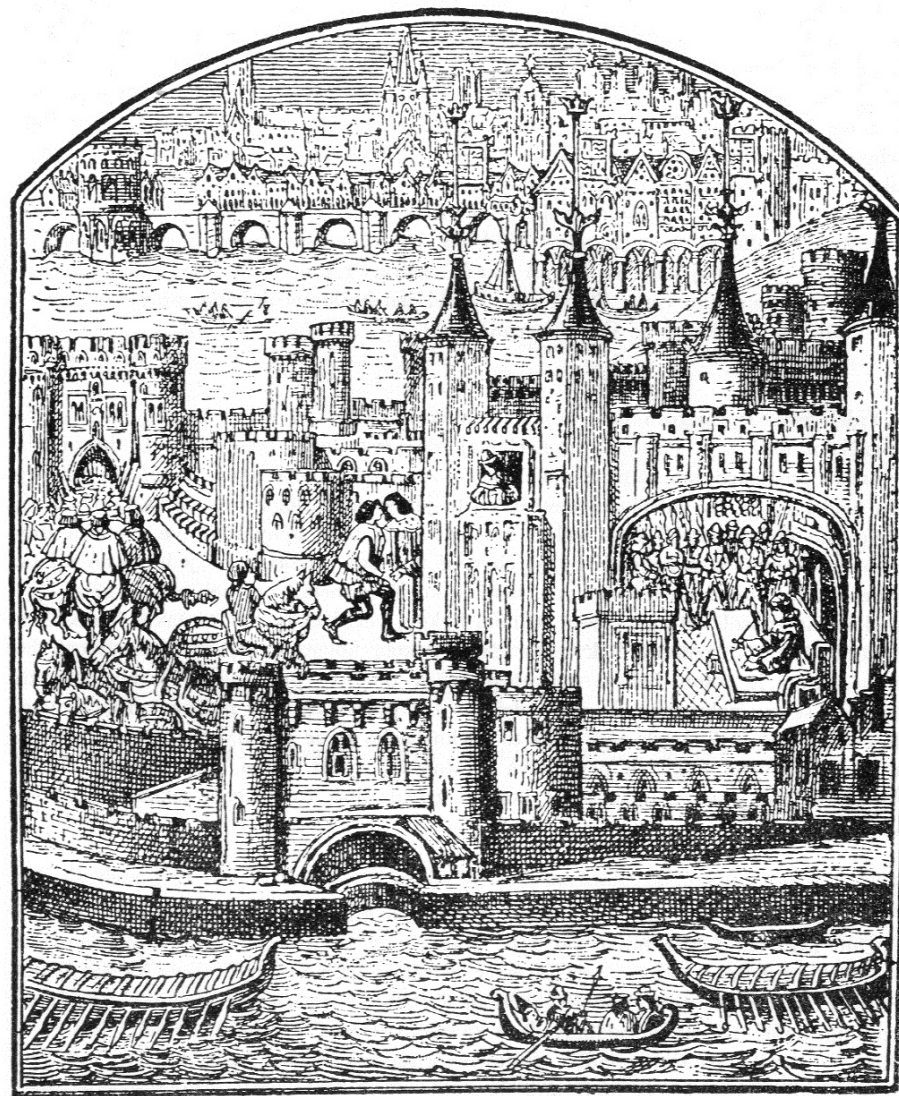
Anglie není ostatně rovinatá, nýbrž hornatá a hustě porostlá mnohými lesy, nemá však lesů černých (jehličnatých). Každý les je tam obehnán příkopem, a podobně také venkované vedou příkopy kolem svých polí a luk a ohrazují je, takže nikdo nemůže ani pěšky, ani na koni projíždět jinak než po veřejných cestách.

Anglii obklopuje ze všech stran moře, takže je jím chráněna jako soukromá zahrada. V zemi té nepoužívají vozů, nýbrž toliko koní. Na koních nejen jezdí, ale také potřebné náklady dopravují, ačkoli na dopravu břemen užívají také vozíků s dvěma pevnými koly...

Veliký podiv budila délka našich vlasů. Říkali totiž, že ještě nikdy neviděli nikoho, kdo by nás předčil délkou a spanilostí kadeří. A nikterak jsme je nemohli přivést k tomu, aby uvěřili, že nám tak narostly od přírody. Tvrdili, že jsou to vlasy přilepené pryskyřicí. A kdykoli někdo z našich lidí šel prostovlasý po ulici, měl kolem sebe více diváků, než kdyby tam ukazovali nějaké podivné zvíře.

Také takový obyčej tam mají: když přijde host do hospody poprvé, krčmářka mu s celou svou rodinou vejde naproti a host musí jak jí, tak všem ostatním dáti po hu-

Londýn koncem 15. století
podle miniatury v rukopise
Britského muzea

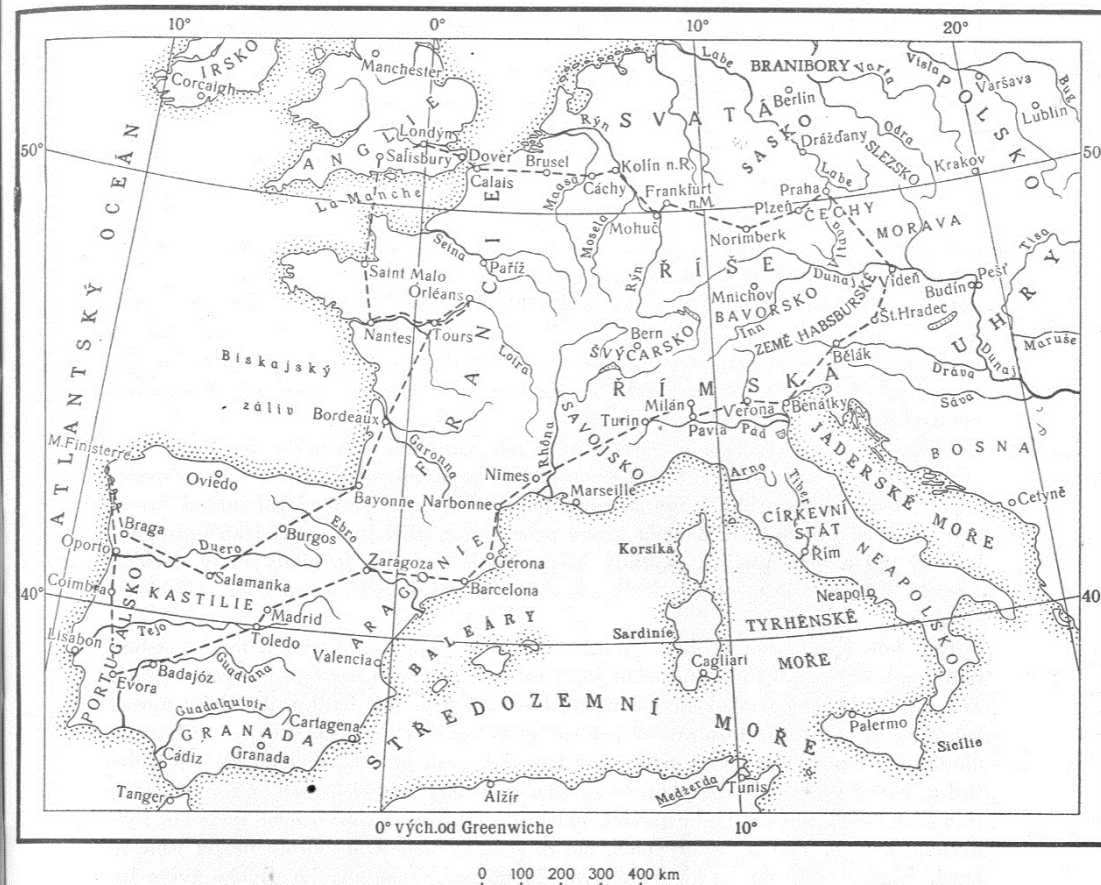
bičce. Neboť polibek jest u nich totěž, jako když podáš pravici: nejsou zvyklí podávat ruku.

V žádném jiném kraji jsme se netěšili takové účtě jako tam, neboť jak král, tak všichni jeho poddaní, jejichž kraji jsme cestovali, se k nám až k moři chovali uctivě a zdvořile...

Z Beaugency (na Loiře, jz. od Orléansu) jsou dvě míle do Meungu, města s hradem na kopci. Tam jsme našli francouzského krále Ludvíka XI. s manželkou jeho. Král přijal pana Lva s počtami a pozval ho s celou družinou na oběd. Zůstali jsme v tom místě devět dní. [Král prosil pana Lva, aby u něho zůstal půl roku nebo i celý rok, že mu tak poslouží, aby se mu zavděčil. Povídalo se, že král ještě žádnému knížeti nebo pánovi, ani královna, neprokázal takovou čest jako panu Lvovi. Zaplatil za něho také celý řád v hospodě.] (R. Urbánek zajímavě připomíná, že v glejtu daném panu Lvovi pro cestu je „charakteristické stanovisko Ludvíkovo k císaři i k nedávnému poselstvu Kostkovu, že se tu císař Fridrich, jehož je Lev služebníkem, jen nazývá „náš příbuzný a spojenc, nejjasnější král římský“; Ludvík, přidržuje se formálně toho, že glejst na tuto cestu Čechů dala Lvovi jen královna Johana, praví, že je Lev její bratr, ale o Jiříkovi se vůbec nezmiňuje“.)...

Viděli jsme v Burgosu také hon na zdivočelé býky, jež štvou loveckými psy. Ve Španělsku totiž a v Portugalsku nechovají dobytek doma jako v jiných krajinách, nýbrž na pustinách, kde se pase, poznamenán znamením svého pána. Neboť sýr a maso tam nedělají, ba obyvatelé ani nevědí, co to je sýr a maso. Místo másla tam užívají olivového oleje, kterého mají velmi mnoho. Ale s těmi býky mají ve sváteční dny takovou zábavu: Dva nebo tři býky, chycené ze stáda, přivenou po jednom do města, a uzavřevše ulice a vsedše na koně, honí je kolem a metají po nich oštěpy nebo šipy udělané na způsob ostnů; takže v jednom býkovi vězí leckdy mnoho takových oštěpů. Rozdrážděný a rozružený býk běhá všude dokola kolem a napadne každého, koho potká. Když je potom během unaven a oštěpy umořen, pustí na něho dva nebo tři psy a ti se mu zahryznou do uší a drží ho tak pevně, že není možné vyrvat jim to, do čeho se zakousli, jinak, než že se to usekne nebo že se jim tlamy otevrou železem. Maso z takového býka se neprodává měšťanům, nýbrž toliko venkovanům. Při té honbě tenkrát jeden z býků zabil koně a zranil jiné dva koně, jakož i jednoho člověka...

Druhého dne jsme byli (v Segovii) zavedeni na hrad, ale nebyli jsme tam vpuštěni všichni zároveň, nýbrž toliko po pěti, a to proto, že jsou tam chovány znamenité poklady královské a právě v ten čas byly v těch krajích vedeny války. Na hradě jest velmi krásný palác (síň), zdobený zlatem a stříbrem a modrou barvou, které říkají azulium (lapis lazuli), a podlahy jsou dlážděny alabastrovým kamenem. Také dvě sloupové chodby jsme tam viděli, postavené z téhož kamene. V onom paláci je kolem dokola vidět sochy králů, kteří tam panovali od založení království, v počtu třiceti

Mapka cesty pana Lva z Rožmitálu, kterou popisuje V. Šašek z Birkova

čtyř. Všechny jsou ulity z ryziho zlata a každá sedí na královském stolci a drží v ruce žezlo a říšské jablko. Jsou všichni španělští králové vázání takovým zákonem, že každý, kdo byl korunován královskou korunou a pomázan, musí za své vlády nashromáždit a nasbírat tolik zlata, kolik se rovná váze jejich těla, aby potom, až odejdou ze života, mohli v segovijském paláci míti místo mezi ostatními králi. Nikde ve Španělsku jsem zajisté neviděl hrad krásnější a bohatější zlatem, stříbrem a jinými klenoty, neboť španělští králové mají prý na tomto hradě uschovávat znamenité poklady a vzácnosti. Z onoho paláce jsme byli vedeni do pěti jiných světnic, postave-

ných z alabastru a zdobených zlatem. Podlahu měly vydlážděnu bílým alabastrem. V místnosti, kde král spává, září strop z ryzího zlata, a také ložní pokrývky jsou protkány zlatem. Jenom od utkáni čalounu, který visí nad postelí, žádné potřeby do toho nepočítají, dal prý král tisíc sedm set korun francouzských. A ještě mnohé jiné pamětihodnosti je v tom hradě vidět...

[V Portugalsku je země i lid zprvu velmi ubohý. Ani pro lidi, ani pro dobytek se tam nenajde nic k jídlu ani k pití. Je to zaviněno tím, že si v té zemi nepostavili žádné silnice. Často i čtyři nebo pět let se tam neukáže cestující z cizích zemí. Lid si tam staví příbytky v horských jeskyních nebo pod zemí a pro veliké horko ve dne, zvláště v poledne, jenom zřídka vychází ven. Pracují a všechno potřebné si vyřizují většinou v noci. Většina lidí se tam živí ovocem a víno nepijí. Trpěli jsme tam mnoho hladem a nouzí...] Cestujícím po toku řeky Duera se naskytují vysokánské hory s neschůdnými cestami...

V blízkých horách je mnoho hadů, štírů a ještěrek. Hadi jsou krátkí, ale tlustí, mají křídla podobná netopýřím a hlavy ozbrojené hákovitými ostny. Když uvidí člověka nebo dobytek, letí za ním a pronásledují ho a zachycují se těmi zahnutými hroty, kousají. Uletí prý dvě stě padesát kroků nebo i více. Štíři jsou velcí jako prostřední lovecký pes a mají všelijak skvrnitý hřbet. Nikdo z našich je nikdy jindy neviděl. Ještěrky jsou o málo menší než kočka, také hlavu mají kočičí ne nepodobnou a barvu zelenou.

Ten, kdo chce přejít ty hory, musí cestovat v největším horku a musí s sebou mít dryák (lék) proti uštknutí, neboť jinak by nemohl přejít pro tato jedovatá zvířata. Ten totiž, kdo by po takovém jedovatém kousnutí nepoužil dryáku, ihned by umřel, ledaže by si celé to místo otrávené jedovatým kousnutím vyřizl. Cesta přes ty hory je dlouhá deset mil nebo i více, a musí se tam, jak jsem již řekl, putovat za největšího vedra. Neboť v ten čas odpočívají ta zvířata, jsou ukryta mezi kamením a ve skalních skulinách. Jakmile však horko povolí, vylézají a číhají na skalách nebo na zemi. Byli bychom těmi horami projeli rychleji, ale ze strachu před těmi zvířaty musili jsme se hned, jakmile ubývalo horka, uchýlovat do hospod. Také mnoho divoké zvěře by bylo v těch horách, kdyby nebyla hubena od těchto zvířat. Hory jsou však tak vysoké a skalnaté, že jí zde ta jedovatá zvířata nemohou ublížit. V městech nebo ve vesnicích, které leží v těchto horách, nemohou chovat žádný dobytek právě pro nebezpečí těch jedovatých hadů a štírů, neboť létají velmi vysoko a vymrštují se příliš daleko.

Stromy rostou v těch horách takové, jakých v našich zemích není. Listy mají podobné rmenu a také nějaké ovoce přinášejí, které když je rozlomeno, vydává silnou vůni. Také jiné stromy, nepříliš vysoké, jsme tam viděli, jejichž listy příjemně voní. Dubů jsou v oněch horách tři druhy. První má listy podobné bodláku, na druhém rostou listy bělavé a potažené vespod jakoby nějakým chmýřím, třetí pak je listy podoben dubům, které rostou u nás, jenže má listy na okrajích roztřepenější nebo cípatejší. Také jiné stromy a velmi mnohé rostliny je vidět v oněch horách, jaké v jiných krajích nerostou. Když jsme překonali tyto hory, vstoupili jsme poprvé na portugalskou půdu. Hned pod horami roste velmi mnoho stromů přinášejících jakési bobule, kterým říkají mořské jahody. Toho léta, když jsme tam byli, se jich mnoho urodilo. A kdokoli má

Alfons V., král portugalský, zvaný Africký († 1481), vnuk Filipův. Naše poselstvo jej našlo v Évoře, kam se utekl před morem v Lisabonu. (Z M. Lettse)

možnost načesat si jich, protože nikdo v tom nebrání. Ten kraj tam převelice oplývá fiky, mandlemi a sušeným vínem, kterému se u nás říká víno řecké. A třebaže nemá žádné doly na zlato ani na stříbro, je velmi bohatý jinými věcmi, za něž se tam přiváží sdostatek zlata a stříbra z ciziny. Sedm mil za Alebrou je ves Pauca, po'ozená v horách, k níž vede cesta velikými horami a lesy, kde rostou vedle kaštanů také jiné vzácné stromy . . .

Od sv. Jakuba k Stelle obscuře (Temné hvězdě) je čtrnáct mil, ale krátkých (staročeská míle měla něco přes 11 km; nelze říci, co Šašek míní krátkou mílí, u německé míle by to bylo buď 5,91 km nebo 6,65 km), takže je lze urazit za půl dne. Domácí lidé nazývají to místo Finis terrae. [Sedláci mu říkají Temná hvězda.] Lidé cestující do tohoto místa vidí asi v polovici cesty loď v kámen proměněnou s vesly, veslaři a s jinou lodní výstrojí. Vypravuje se o tom, že na té lodi tam připlul Kristus s matkou svou. Když potom z lodi vystoupili, šli na onu horu, zvanou Stella obscura, a založili tam kostel panenské Rodičce boží.

Pod tím kostelem je rozsáhlá ves, které říkají Finis terrae, tj. konec světa, protože za ní není nic jiného než vody a širé moře, jehož hranic nezná nikdo, vyjma samého Boha . . .

Osm mil za Guimaraensem leží Oporto. Biskup tam má dům postavený na kopci, ale město leží mezi horami u moře, a jedna jeho strana je oblévána mořskou zátokou, přes kterou jsme se přeplavili. V žádném jiném městě položeném u moře jsme neviděli tolik lodí jako v tomto. Svází se tam totiž odjinud po moři mnoho zboží.

V městě je mnoho pohanů, které tam prodávají křesťané. Rok co rok jich tam bývá přiváděno mnoho tisíc zajatých na prodej a ke koupi. Již nikdy se nevracejí do svých rodných krajů, ledaže by je tam někdo prodal. Ty, kteří byli pokřtěni, jejich páni neprodávají, vyjma když je svým přátelům dají darem. Jinak si je nechávají až do konce jejich života. Takové otroky lze poznat po vousech napuštěných barvami, které není možno smýtí. Ale jiní pohané přivádění z Berberska mají těla pomalovaná a je jich, stejně jako jiných, v Portugalsku veliký počet.

Král portugalský totiž, když vpadne s vojskem do jejich země, přivede potom odtud mnoho tisíc mužů, žen a dětí. Dělává to každoročně a všechny přivedené ženy a děti rozdělí po městech svým měšťanům, aby je živili na svůj náklad. Teprve když dospěli, prodávají je královi berníci do otroctví. Získává se tím a do státní pokladny odvádí mnoho tisíc zlatých. Děti, které se jim narodí, musejí otroci vychovávat až do dospělého věku, a potom se také ony prodávají . . .

Katalonci jsou lidé proradní a zločinní, víry sice křesťanské, ale přitom horší než kteříkoli pohané. Bořita byl od nich jat (ale vrátil se).

Z Los Molinos del Rey jsme po dvou milích přijeli od Barcelony. Jest to město veliké a krásné, slavné v celé Katalonii, při moři položené. Mnoho zboží se tam dováží po moři. Ještě v žádné zemi, kterými jsme putovali, neviděl jsem tolik hradů jako v Katalonii a nikde jsem nespatriil větší počet palem než kolem tohoto města . . .

Za pobytu v tomto městě nás náš hostitel varoval, abychom z hospody nevycházeli toliko po dvou nebo po třech, nýbrž abychom, když budeme chtít jít ven, šli všichni

zároveň, protože prý se tam kolem potuluje mnoho námořních lupičů, kteří tajně chytají lidi, zajímají a prodávají. Když někoho chytí, spoutají a přiváží ho na lodi, aby nemohl utéci, a potom ho prodají do otroctví. Teprve když odrazí s lodí od břehu, zbaví ho pout, protože nikterak nemůže utéci, když je všude v dohledu toliko moře a nebe. Jakmile však přirazí k zemi, opět ho spoutají, aby nemohl uniknout, a tak prodávají lidi jako dobytek na trhu.

Co jiného bych o této provincii měl vyprávět, nevím, leda že plodí lidi ze všech smrtelníků nejzločinnější a nejzrádnější, jako žádná jiná křesťanská země. Procestovali jsme tři pohanské provincie, totiž Berberů, Saracénů a Granadanů, ale byli jsme tam mnohem bezpečnější než mezi Kataloňany.

Barcelona je město rozlehlé a krásné. Ulice jsou tam tak čisté, že se ani po největším lijavci nohy neumažou blátem, protože všechny ulice jsou kamenem vydlážděny. Deštěm se totiž všechna nečistota splachuje a odnáší do moře, protože město leží na samém jeho břehu. U moře je tam ulice, kde přijíždějící kupci vykládají své zboží.

Kolem města je veliké množství palmových stromů, které rodí datle. Ovoce nepřináší dřívě než teprve stého roku. Jejich plody se podobají fíkům, ale jsou sladší a lahodnější. Palmy vyrůstají do veliké výšky, kmen mají zdola až nahoru pokryt šupinatou korou a teprve na vrcholku roste listí a ovoce. Jsou to ty stromy, jejichž rastrostmi byly posypány cesty, když Kristus vjížděl do Jeruzaléma . . .

Z Nîmes je sedm mil do Avignonu, města vynikajícího velikostí a zvláštní krásou a obehnaného na všech stranách hradbami z kvádrů a čtverými příkopy plnými vody. Hradební zdi jsou věněny věžemi, vesměs z kvádrů postavenými. Město leží v rovině, odděluje Francii od krajiny, které se říká Insula Venetiae (Venaissin) a která spolu s celým okolním krajem náleží papeži, a má velmi nádherný hrad, překrásně postavený. Toto město je obléváno hlubokou a širokou řekou Rhônou s velmi dlouhým kamenným mostem. Na celé té cestě jsme neviděli mostu nádhernějšího. Polovina mostu náleží králi francouzskému, polovina papeži, takže na jednom konci vybírá c/o papež, na druhém francouzský král. Na protějším břehu leží na kopci nad řekou město Ville-neuve, právě naproti Avignonu.

[Také v Avignoně tehdy velmi zmírali. Lidé se tuze rozběhli, takže v městě bylo zcela pusto. Měšťané, kteří tam byli, činili mému pánovi velkou čest. Avignon má tři krásné věci: krásný most, krásné hradby kolem města a krásný palác (papežský). Měšťané tu i páni a správci obdarovali mého pána a vedli ho do paláce. Ten je s nevýslovnou nádhrou stavěn. Před městem tekou dvě řeky na lodi bohaté, vlévající se do moře. V městě jsme viděli znamenitý klášter. Tam leží světec, kterého nazývají sv. Petrem, a dělá nadmíru veliké zázraky. V klášteře jsme viděli mnoho skvostných ostatků.] . . .

Clause (Chiuse) je malá tvrz ve vysokánských horách (Alpách), u jakéhosi horského potoka. Náleží Benátčanům a je nadmíru pevná, neboť hory jsou spojeny hradbami vedenými údolními, takže nikdo nemůže z benátského kraje do císařských držav nebo naopak ze zemí císařových do Benátek projít přes tyto velmi vysoké hory jinak než touto soutěskou. Tvrz je posádkou a děly opevněna tak, že každý, kdo by jí chtěl

dobýt, by potřeboval veliké moci a síly. Z Clause je dále sedm tisíc kroků do Pontafelu, vsi v týchž horách, u potoka s kamenným mostem. Pontafel je na hranicích mezi Furlanskem a Kraňskem, které náleží biskupovi bamberskému. Jednu německou míli (= 7,39 km) za Pontaflem leží Malborghetto, kde se končí míle italské a začínají se německé. Ves Malborghetto leží pod horami a vzdálenost odtud do Běláku (Villach) měří pět mil. Bělák je položen v rovině a po jedné jeho straně teče řeka Dráva, přes kterou je položen dřevěný most. Město toto je u cesty, která vede do Benátek. V horách, kterými jsme projeli, bydlí většinou lidé volatí a jenom zřídka tam uvidíš lidi bez volete, leda snad cizince. Cestujícím z Běláku de Celovce se naskytuje jezero (Vrbské), dvě míle dlouhé a nemálo široké, majetek několika pánů...

Z Nového Města (Videňského) jsou čtyři míle do Badenu a odtud do Vídně rovněž čtyři. Vídeň je hlavní město rakouské, leží v rovině a teče jím řeka Dunaj. Cesta z Vídně do Blatné je dlouhá dvacet a sedm mil a jest všem dobře známa.

Znak Lva z Rožmitálu